

Preek 1 Korintiërs 12: 12-27 – Viering Heilig Avondmaal

Broeders, zusters, gemeente van onze Here Jezus,

Vandaag mogen we weer het Heilig Avondmaal vieren. En we doen dat op een bijzondere manier. Hier in de kerk zijn alleen de mensen aanwezig die een bijdrage leveren aan de dienst, de muzikanten, de techneuten van beeld en geluid, een koster, een ouderling en een voorganger. Dat is alles. En dat voelt raar. En bij u thuis zal dat wel niet veel anders zijn. Mogelijk viert u het met uw gezinsleden, maar ongetwijfeld zijn er ook gemeenteleden die het helemaal alleen moeten vieren. En dat voelt vreemd. Want Avondmaal is een gemeenschapsmaal.

Ik zeg het nog maar weer een keer. Bij het Avondmaal kijk je eigenlijk drie kanten op. In de eerste plaats kijk je terug. Avondmaal vieren is een herinneringsmaal. Je herinnert je hoe de Here Jezus heeft geleden op Golgotha. Hij gaf zijn lichaam, Hij gaf zijn bloed om ons weer met God in het reine te brengen. Hij overbrugde de kloof, versloeg onze vijanden, de duivel, de zonde en de dood, zodat wij frank en vrij door het leven kunnen gaan omdat er niets is dat ons nog langer buiten het bereik van Gods liefde kan brengen. Dat is het terugkijken. Herinneren wat Jezus deed aan het kruis.

Maar behalve terugkijken, is Avondmaal ook vooruit kijken. Vooruit kijken naar het Koninkrijk dat komt. Toen Jezus het Avondmaal instelde verwees Hij daar al naar. *Ik zal voorzeker niet meer het Pascha eten en niet meer van de wijnstok drinken voordat het Koninkrijk Gods gekomen is (Luk. 22:16-18)*. Daar kijken we tijdens het Avondmaal naar vooruit. Dat Jezus zelf onze Gastheer zal zijn. Niet zoals nu, geestelijk, maar werkelijk zichtbaar aanwezig. Dat is vooruit kijken.

Maar behalve dat we terugkijken en vooruit kijken, mogen we tijdens het Avondmaal ook opzij kijken. Want Avondmaal vieren, is iets dat je samen hoort te doen. En daarom is het vandaag ook zo onwerkelijk. Vandaar dat ik vandaag maar eens extra bij dat gezamenlijke wil stilstaan. We staan weliswaar met elkaar via de kerkradio en via internet met elkaar in verbinding, maar we zien elkaar niet. Vandaag vieren we dus onze eenheid, in een lege kerk, aan een lege tafel, maar ondanks dat, toch met elkaar verbonden.

Ik heb vandaag met u gelezen uit 1 Korintiërs 12. Als u wel eens op de bidstond komt of ernaar luistert dan weet u wel dat ik deze brief daar ook behandel. En afgelopen donderdag heb ik ook stilgestaan bij het zojuist gelezen gedeelte. Er zal dus wel

enige overlap in zitten. Maar herhaling is de kracht van de reclame heb ik me wel eens laten vertellen.

Paulus geeft hier onderwijs over hoe het in de gemeente hoort toe te gaan.

Nu geeft het Nieuwe Testament verschillende beelden om het functioneren en het wezen van de christelijke gemeente uit te drukken. Zo spreekt de apostel Petrus bijvoorbeeld in zijn eerste brief (2:5) over de gemeente als een geestelijk bouwwerk met allemaal levende stenen. Tijdens het vorige seizoen hebben we daar met het jaarthema nog bij stilgestaan. Hoe draag je een steentje bij in de gemeente?.

Gelovigen zijn de levende stenen, samen vormen ze een geestelijk bouwwerk en Jezus is de Hoeksteen.

Een ander beeld voor de gemeente komen we in dezelfde brief, in het 5^e hoofdstuk, tegen. Petrus omschrijft de gemeente daar als een kudde waarover de oudsten als een herder moeten waken. De oudsten zijn de herders, en de Here Jezus wordt door Petrus de Opperherder genoemd.

In de Openbaring van Johannes komen we een voor 'maranatha-gelovigen' aansprekend beeld voor de gemeente tegen, namelijk het beeld van de bruid die zich rein bewaard voor de Bruidegom. Zoals een bruid uitziet naar de bruiloft mag de christelijke gemeente uitzien naar de dag dat Jezus de Bruidegom verschijnt.

De verschillende beelden geven allemaal verschillende accenten, maar telkens staat de Here Jezus centraal. Hij is de hoeksteen van de tempel, Hij is de Opperherder van de kudde, Hij is de Bruidegom van de bruid.

In de tekst van vandaag komt misschien wel het allerbekendste beeld van de gemeente naar voren. Paulus gebruikt het op verschillende plaatsen in het Nieuwe Testament. In Efeziërs 4, in Romeinen 12 en hier in 1 Korintiërs 12. De gemeente als een lichaam. Met elkaar zijn wij de leden van een lichaam en van dat lichaam is de Here Jezus het Hoofd.

Het betoog van Paulus over de gemeente als lichaam volgt op Paulus' ernstige vermaning over zondige praktijken tijdens de viering van het Avondmaal in Korinte. In het 11^e hoofdstuk van deze brief kunt u lezen hoe de viering van het Avondmaal in Korinthe een aanfluiting is omdat de rijken zich tijdens de liefdesmaaltijd, die vooraf ging aan de viering van het Avondmaal, zich volaten en voldronken – of moeten we vreten en zuipen zeggen - zodat er voor de armen, die vanwege de lange werkdagen later aanwezig waren, niets overbleef. Het verwijt dat Paulus dan aan de Korintiërs

geeft is dat ze het lichaam niet onderscheiden. Ik vermoed dat Paulus hier zinspeelt op de gemeente als lichaam van Christus. Dat is bijzonder. Avondmaal gaat over Jezus die Zijn lichaam geeft als een volkomen verzoening voor al onze zonden. Maar nu Jezus ons Hoofd in de hemel is, is de gemeente Zijn lichaam op aarde. Als er Avondmaal gevierd wordt dan komt er als het ware de verbinding tot stand tussen het Hoofd en het lichaam. En als dat lichaam verdeeld is, omdat de rijken de armen niet laten meetellen, is dat zo in strijd met Gods bedoelingen dat Paulus stevige woorden gebruikt. Dit is nu onwaardig. Let op, hij zegt niet dat mensen onwaardig zijn, maar dat de viering onwaardig verloopt. Mensen zijn uit zichzelf altijd onwaardig, tenzij God ze waardig verklaart. Maar wie van het Avondmaal een rommeltje maakt, eet en drinkt tot zijn eigen oordeel.

Avondmaal vieren is juist met elkaar belijden dat er geen onderscheid is tussen de leden van de gemeente. Armen en rijken eten allemaal hetzelfde genadebrood. Aan de avondmaalstafel mag geen onderscheid zijn tussen de mensen.

Maar dat wil niet zeggen dat er geen onderlinge verschillen zijn. Er is eenheid tussen de leden, maar er is ook verscheidenheid. En om dat uit te leggen werkt Paulus het beeld van het lichaam verder uit in hoofdstuk 12.

In Korinthe was er behalve het onderscheid tussen rijk en arm ook onderscheid in de waardering van de verschillende gaven die er zijn. Men gaf hoog op over extatische gaven zoals tongentaal. Mensen die deze gave ontvangen hadden werden als de super-gelovigen gezien. Paulus corrigeert dat in dit gedeelte en daar gaat hij in de volgende hoofdstukken nog mee door. Vooral in het 13e hoofdstuk, waar hij de extatische gaven ondergeschikt maakt aan de liefde. Zonder liefde stellen al die bijzondere gaven niets voor.

Al ware het dat ik met de tongen der mensen en der engelen sprak, maar ik had de liefde niet, ik ware schallend koper, of een rinkelen cimbaal (13:1).

Een lichaam bestaat uit allemaal verschillende lichaamsdelen. Die lichaamsdelen vormen samen één lichaam. En die lichaamsdelen zijn allemaal verschillend. Een hand is anders dan de voet en een oog anders dan het oor. Maar samen vormen ze een prachtige eenheid. De verscheidenheid bepaalt juist de schoonheid. Het is fascinerend dat ons menselijk lichaam zoveel verschillende organen heeft. Ogen om te kijken, oren om te horen, een mond om te spreken, een huid om te voelen, voeten om te lopen, handen om dingen te maken en dan hebben we het nog helemaal niet gehad over onze organen die we niet zien, maar wel allemaal een functie hebben.

Elk onderdeel van het lichaam heeft z'n functie en zo is het in het lichaam van Christus, de gemeente ook. De één is handig en steekt z'n energie in de bouw van het orgel, een ander is administratief onderlegd en ondersteunt de secretaris op het kerkelijk bureau. Weer een ander heeft een technische knobbel en werkt mee aan beeld en geluid. Ook zijn er muzikale, pastorale, leidinggevende en onderwijzende talenten aanwezig. Allemaal verschillende bekwaamheden, door de Geest gegeven aan de verschillende leden. Maar dan moeten ze wel ingezet worden ten behoeve van het geheel. Een lichaamsdeel los van het lichaam heeft geen leven in zich. Een geamputeerd lichaamsdeel sterft af. Het moet in verbinding staan met de rest. Wat Paulus hier in 1 Corintiërs 12 minder sterk uitwerkt, maar in Efeziërs 4 weer wel, is dat alle leden in verbinding moeten staan met het Hoofd, dat is de Here Jezus Christus. Er is een persoonlijke verbinding met het Hoofd. Dat veronderstelt een persoonlijk geloof. Ook in ons menselijk lichaam is het zo dat onze ledematen worden aangestuurd door het hoofd. We hoeven daar niet bij na te denken, maar er gaan razendsnel signalen van de hersenen naar onze ledematen. Zo wordt ook in de gemeente van ieder lid verwacht dat hij of zij verbonden is met het Hoofd, maar ook dat hij of zij zich laat inschakelen om mee te werken aan de opbouw van het lichaam. Dat is onlosmakelijk met elkaar verbonden. Je dient Christus door in de gemeente dienstbaar te zijn.

Nu zegt vs. 18 dat God zelf de verschillende lichaamsdelen een plaats gegeven heeft. Toen we tot geloof kwamen heeft God ons door de Geest in het lichaam van Christus geplaatst. Dat viel bij de eerste generatie gelovigen logischerwijs samen met de doop. Wie tot geloof kwam werd gedoopt. Doop en bekering en dus ook het ontvangen van de Heilige Geest vielen praktisch samen. Wie tot geloof kwam en gedoopt werd kwam door de Geest in gemeenschap met Christus en ook met z'n broeders en zusters. Vandaar dat Paulus in vs. 13 spreekt over het door één Geest tot één lichaam gedoopt worden. Tot geloof komen en deel uitmaken van het lichaam van Christus hoort onlosmakelijk bij elkaar.

Persoonlijk vind ik het beeld van het lichaam een prachtig beeld. Het brengt verschillende mensen samen. De gemeente is een nieuwe mensheid die voor die tijd niet bestond. Paulus noemt daar twee voorbeelden van.

Het was in Paulus' tijd revolutionair dat Joden en Grieken één geloofsgemeenschap gingen vormen. De Joden beschouwden zich op godsdienstig gebied superieur aan de Grieken. De Grieken waren de onbesnedenen, de heidenen, die de ware God niet

kenden. Maar de Grieken beschouwden de Joodse plattelanders in cultureel opzicht als barbaren. Wat wisten die Joden nu van kunst of poëzie.

Ook het samengaan van slaven en vrijen was ongekend in Paulus' tijd. Een slaaf was volgens de Romeinse wetten niet meer dan een stuk gereedschap. Slaven werden meestal schofterig behandeld door hun meesters, en omgekeerd was er bij de slaven een diep gewortelde afkeer van hun meesters. Zo lagen de verhoudingen in de samenleving en het leek onoplosbaar.

Maar zegt Paulus, in het lichaam van Christus worden die tegenstellingen overwonnen. Natuurlijk, een Jood blijft een Jood en een Griek een Griek. Een zwarte blijft zwart, en een blanke blijft blank. Maar die verschillen mogen in het lichaam van Christus niet uitgroeien tot tegenstellingen. Die kloof is overbrugd, want ze zijn allen door één Geest gedrenkt. In het lichaam mag ieder z'n eigen plek hebben. Ieder mens, met z'n eigen achtergrond, met z'n eigen karakter en z'n eigen gaven en talenten. En er mag geen onderscheid zijn. In principe zou het mogelijk zijn dat een slaaf in de ouderlingenbank terecht kwam en dat zijn baas in de gemeente onder de geestelijke leiding van zijn eigen slaaf zou komen te staan.

Waar in Paulus' dagen nog geen sprake van was en in onze tijd wel is het individualisme. Onder invloed daarvan zien we dat vandaag de dag bij velen zo'n nadruk is komen te liggen op persoonlijk geloof dat de gemeenschap daaraan ondergeschikt is geworden. Op zich is die nadruk op persoonlijk geloof een heel begrijpelijke reactie op het volksgeloof waarbij het voordelig was om in de kaartenbak van de kerk te staan. Terecht dat reformaties en opwekkingen een appèl deden op het persoonlijk geloof. Het meedoen aan christelijke gebruiken maakt je nog niet vanzelf een christen. Een persoonlijk overgave in geloof is zeker belangrijk, maar het kan ook doorslaan in niet langer beseft hebben van de gemeenschap waar gelovigen volgens de Bijbel deel van horen uit te maken. Waar gemeenteleven wordt opgeofferd aan persoonlijk geloof is men van het Bijbelse spoor afgeweken. De gemeente is de oefenplaats van de Heilige Geest bij uitstek. De gemeente is de 'oefenplaats van de liefde' heb ik woensdag in de dankdagpreek gezegd. Liefhebben moet je leren. Die Griek en die Jood gingen heus niet vanzelf warme gevoelens voor elkaar krijgen. Daarvoor waren de onderlinge verschillen veel te groot. Nee, die liefde is een keuze, een keuze om elkaar van harte te dienen. Omdat wat samenbindt, een hartelijke geloof in de Here Jezus, uitgaat boven alles wat van elkaar verschild. Liefde

is de gezindheid van Christus, die niet zijn eigen belang voorop stelde, maar het belang, de redding van de ander.

Ik durf de stelling wel aan dat alleen geloven misschien wel mogelijk is, al twijfel ik daar ook aan, maar zeker is dat geloofsgroei niet kan. Daarvoor heb je anderen nodig. daarvoor heb je mensen die anders zijn nodig!

Groeien in liefde, groeien in geduld, groeien in trouw kan alleen samen met andersdenkenden. Liefhebben van gelijkgezinden is niet moeilijk. Geduldig zijn met mensen die net zo denken als jij is een koud kunstje. Trouw zijn aan je vrienden is geen opgave, maar liefhebben en geduldig zijn en trouw zijn aan medegelovigen die anders denken vraagt om een radicale keuze voor elkaar. Waar je dat ziet gebeuren is de Heilige Geest aan het werk.

Wie meent te kunnen geloven zonder medegelovigen doet Gods gemeente te kort en doet zichzelf te kort. We hebben net gezegd dat een lichaamsdeel los van het lichaam onherroepelijk sterft. Je functioneert alleen in samenhang met de rest.

Broeders, zusters, we gaan samen avondmaal vieren. Dat moet in de coronatijd op een individuele manier. Maar juist nu moeten we die onderlinge gemeenschap blijven benadrukken. We horen met al onze verschillen bij elkaar. Eén Hoofd, de Here Jezus, heel verschillende leden, verschillende smaken, verschillende ideeën over hoe we kerk moeten zijn, maar toch samen één lichaam van Christus.

En daarom eten we van dezelfde tafel, waar onze Heiland de Gastheer is. We gaan in gedachten 2000 jaar terug in de tijd. Toen betaalde onze Heiland de prijs. Hij verscheurde ons strafblad en gaf daarvoor in de plaats een vrijbrief.

Maar in gedachten kijken we ook vol verlangen vooruit. Want diezelfde Heiland gaat terugkomen als de Bruidegom die Zijn geliefde bruid aan z'n hart drukt. Welk een uitzicht Bruidsgemeente.....

Maar deze keer willen we vooral in gedachten met elkaar verbonden zijn, ervan uitgaand dat in allerlei huizen in Oldebroek en omstreken straks van het brood gegeten en uit de beker gedronken wordt. Dat brood beeldt het lichaam van Christus uit. We nemen allemaal een klein stukje, maar samen is het dat ene brood. Samen lichaam van Christus, niet fysiek samen, maar toch met elkaar verbonden omdat onze Heiland ons aan elkaar gegeven heeft.

AMEN

November 2020
G.P. Hartkamp
Wapenveld